

LA REPÚBLICA

Del 18 al 24 d'agost del 2018 — Any I. Número 13 - 2 €

Un català a les presons de Hitler

Surt a la llum per primer cop el diari de presó de Miquel Albareda, un barceloní que va anar a veure la inauguració dels Jocs de Berlín l'agost del 1936 i va acabar detingut pels nazis

Els Megaencreuats, a les planes centrals

DOSSIER

Berlín

Juliol de 1936. Miquel Albareda, empresari barceloní aficionat a l'esport i a la fotografia, viatja a Alemanya per assistir a la inauguració dels Jocs Olímpics de Berlín. Quan és allí, comença la Guerra Civil a Espanya. Poc després, mentre a Catalunya els anarquistes l'esperen per matar-lo, els nazis l'empresonen per roig durant dos mesos. D'aquella experiència en sorgeix un reportatge fotogràfic i un diari colpidor sobre el seu pas per les presons de Hitler, inèdits fins avui.

1936

Des de l'escenari

El pòdium amb el pevetter dels Jocs acabat d'encendre, a l'estadi olímpic de Berlín. Una imatge inèdita, com totes les que il·lustren aquest reportatge, que el català Miquel Albareda aconsegueix fer deixant la seva localitat a l'estadi per situar-se discretament al cor de l'escenografia olímpica preparada pels nazis. Un angle de visió excepcional que aporta una visió inusual d'aquest esdeveniment.

➤ MIQUEL ALBAREDA

DOSSIER BERLÍN 1936

GEMMA DOMÈNECH
Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

Berlín, a la primeria del juliol de 1936. El nazisme viu el seu apogeu amb els últims preparatius d'uns Jocs Olímpics amb què els jerarquies alemanys, amb Hitler al capdavant com a líder messiànic, volen enlluernar el món. Paral·lelament, a Catalunya i a l'Espanya republicana es viu una calma tensa amb una creixent remor de sabres encara inconcreta. És en aquest context que el barceloní Miquel Albareda, membre d'una important nissaga hotelera de la ciutat, fotògraf *amateur* i gran aficionat a l'esport, viatja al país germànic. Les seves esmentades aficions li fan aprofitar l'ocasió per assistir a la inauguració dels Jocs: li ofereixen la possibilitat d'acompanyar, com a traductor, la delegació espanyola al VI Congrés Mundial d'Avicultura, celebrat a Leipzig entre el 24 de juliol i el 2 d'agost de 1936. L'11 de juliol surt de Barcelona. El programa inclou visites a Dresden i Berlín i, com a colofó, l'assistència a la inauguració a l'estadi olímpic berlinès. L'1 d'agost, doncs, Miquel Albareda és en aquest escenari, armat amb una càmera Leica, per presenciar la inauguració de l'XI Olimpíada.

Uns dies abans, a la República Espanyola ha començat la guerra. A Catalunya, la guerra i la revolució. Les notícies que arriben de Barcelona li aconsellen no tornar al país. "La vaga d'hoteleria del maig de 1936 em va indisposar amb el sindicat i la Fosig [Federació Obrera Sindical de la Indústria Gastronòmica]", explicarà més tard ell mateix en les seves memòries. El que no sap aquell primer d'agost, mentre realitza a l'estadi olímpic berlinès un exhaustiu reportatge gràfic fins avui inèdit, és que fugint de les patrulles anarquistes aca-

“

Empresari aficionat a l'esport i a la fotografia, va a Alemanya com a traductor d'un congrés per poder assistir als Jocs”

“

Mentre els anarquistes l'esperen a Barcelona per matar-lo, els nazis l'empresonen acusat d'activisme roig”

barà a les presons de Hitler. I tampoc es pot pensar que per tancar-lo l'acusaran precisament de roig.

FOTOGRAFIA I DIETARI

L'aventura alemanya de Miquel Albareda ha deixat no només un extraordinari document gràfic sobre la cerimònia d'inauguració olímpica berlinesa, formada per una desena de plaques, sinó també un valuós dietari de presó. Fotografies i textos, conservats per la seva família, han restat inèdits fins avui, quan veuen la llum en aquest dossier.

Tot i que el nazisme viu en un estat d'eufòria olímpic, aquest català de 30 anys no s'hi sent especialment amenaçat. I, menys, tenint en compte que a casa seva l'espera una amenaça anarquista certa. Acabats els Jocs passarà un mes i mig a Suïssa visitant coneguts i amics de la família. Tanmateix, l'oferiment general que fan les autoritats alemanyes de concedir als espanyols que circulen per Europa l'estatus de refugiat el farà creuar la frontera i retornar al país germànic el 15 de setembre. Un oferiment que esdevindrà una trampa. Acusat, segons relata ell mateix, de "simpatitzar amb el govern roig d'Espanya i propagar el comunisme entre els refugiats d'Espanya que es troben en el Reich", és detingut el 14 de gener de 1937 i reclus a la presó política del Palau Wittelsbach, a Munic. Sense advocat ni judici, incansablement intenta rebatre les acusacions, exposant que a Barcelona és buscat per les patrulles i que si no arriba a ser a Alemanya el 18 de juliol "ara ja no existiria", segons relata. "Una bala va travessar la primera nit el matalàs del meu llit, i, per si m'hagués salvat d'aquesta, al cap de pocs dies van venir a buscar-me per matar-me, com amb tants d'altres han fet", afegeix en el seu diari. Mi-

Imatges des del seient. Excepte la imatge captada re-re el peveter que obre aquest reportatge, la resta de les instantànies fetes per Albareda es pot deduir que van ser realitzades des de la seva localitat a l'estadi, ja que comparteixen un mateix punt de visió, amb diferents angles, en diversos moments de la cerimònia. **En aquesta foto, la multitud enfervorida fa la salutació nazi.**

MIQUEL ALBAREDA

quel Albareda és l'exemple d'un dels casos de catalans que, per la seva adscripció social (estava al capdavant de l'Hotel Bristol del Portal de l'Àngel des de la mort del seu pare), més que per la seva significació política, esdevenen objectiu dels in-

controlats a l'inici de la Guerra Civil. L'absurd captiveri a Alemanya l'acabarà portant a les presons franquistes a la Corunya, transferit des de Berlín amb un grup de republicans catalans i espanyols. D'allí només s'en pot sortir mort, o intentant evadir-se, o allis-

tant-se a l'exèrcit franquista. Després d'una estada al penal de la Corunya, optarà per la tercera opció.

Acabada la guerra, retorna a la gestió del seu hotel, però no pas com un simple ciutadà integrat al règim. Durant la Segona Guerra Mundial, el seu

establiment, el Bristol, serveix d'amagatall a desenes de jueus que fugen de l'horror nazi que el mateix Albareda havia tastat fugaçment anys abans.

És aquesta experiència a les presons de Hitler la que veu la llum per primera vegada aquí.

DOSSIER **BERLÍN 1936**

Reflexions a la presó

GEMMA DOMÈNECH
Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural

Durant setze mesos de presó Miquel Albareda anota regularment els pensaments i les experiències que viu als diferents presidis on el porten. S'hi veu retratada una persona que, com a empresari que ha estat fustigat pels anarquistes a Barcelona, troba injust el seu captiveri perquè no es considera ni de bon tros el roig que els nazis creuen que és només pel fet que tampoc no combrega amb el nazisme. Són dues llibretes manuscrites que titula *Tagebuch eines politischen gefangenen (Diari d'un presoner polític)*, de les quals a continuació publicuem un petit extracte només amb les correccions sintàctiques i ortogràfiques mínimes.

16 de gener de 1937

"Munic, cel-la 12. Fa mitja hora que n'han tret, per deixar-lo en llibertat, el meu company de cel-la, un tal Emi-

DACHAU

"El company de Dachau no vol explicar gaire. M'ha de bastar saber que prefereix un any de presó a tres mesos a Dachau"

li Aram i, en quedar sol entre aquestes quatre parets, he pensat que el millor que puc fer és començar un petit diari de les meves impressions. Potser el dia de demà em plaurà rellegir-lo i recordar aquests temps del meu empresonament. Potser plaurà

a algú de llegir-lo, si és que mai algú s'interessa per les coses que a mi m'hagin pogut passar."

18 de gener de 1937

"11.50 h. No vull deixar d'escriure un xic cada dia: així, imposant-me un xic de mètode en la manera de passar el temps, passarà millor. Acabo de fer una partida d'escacs amb mi mateix que he perdut. És a dir, el color que

HIGIENE

"En havent dinat, feia poca estona, ens han vingut a buscar per anar a la dutxa. És un esdeveniment que sols té lloc cada 15 dies"

volia ser jo, ha perdut. No hi fa res, també s'ha de saber perdre, inclús contra un mateix."

20 de gener de 1937

"12.40 p. m. Avui és el primer dia, d'ençà que soc aquí, que fa sol. Perquè aquesta cel-la està orientada al nord i no hi toca. Però me'n puc adonar mirant els edificis, per un angle de la finestra. Amb tot, el meu humor no és pas millor que els altres dies a pesar que el temps influeix molt sobre mi. I és que em sap més greu estar engarjolat quan a fora fa bo. Com em sap greu veure anunciats en el diari els balls de carnaval."

"En havent dinat, feia poca estona, ens han vingut a buscar per anar a la dutxa. És un esdeveniment que sols

L'hoteler intrèpid

Miquel Albareda i Campmany va néixer a Palma l'any 1906, de progenitors catalans. Tres anys abans, el seu pare, l'hoteler barceloní Antoni Albareda, associat amb Joan Palmer Miralles, hi havia inaugurat el Gran Hotel de Palma projectat per Domènech i Muntaner. La fallida del projecte va fer retornar la família a Barcelona per centrar-se en els dos coneguts hotels que hi regentaven, avui desapareguts: el Continental i el Bristol. Miquel Albareda va créixer en la Barcelona cosmopolita dels anys vint. Amant de l'esport i l'excursionisme, va practicar vela, tennis i esquí i va ser, des de 1926, membre del Centre Excursionista de Catalunya. L'any 1933 el Centre li va publicar *Nocions*

d'esquí, considerat el primer manual d'aquest esport en català. Fotògraf i amant de l'art, un any abans havia participat en la fundació del moviment renovador de l'art Amics de l'Art Nou. Com es veu en aquest reportatge, el viatge de feina a Alemanya l'any 1936 va acabar amb setze mesos de presó, primer a Alemanya i després a la Corunya. Acabada la guerra va tornar a Barcelona i va continuar al capdavant de l'Hotel Bristol, que va regentar fins a la seva mort, l'any 1965. A la imatge, una instantània d'Albareda a la presó de la Corunya feta per un company amb la seva pròpia Leica.

té lloc cada 15 dies i, tot i que tenia el menjar a la boca, no l'he volgut perdre. Junts amb dos de la cel-la n. 13, hem baixat al soterrani, ens hem despullat tots quatre i ens hem dutxat calent i fred. Això m'ha fet bé pels nervis i l'ensabonada pel cos."

22 de gener de 1937

"Avui a les quatre m'han portat un company, un paleta. Ara se l'han endut a declarar i puc escriure tranquil·lament, primer no callava. Se l'acusa d'haver comprat un diari prohibit l'any 1934. L'home diu que d'ençà el moviment que no s'ha embolicat en res més i està tranquil. Té dona i canalla i diu que en aquestes condicions no es pot permetre tenir idees."

24 de gener de 1937

"Com que veig que els *menús* es repeteixen més o menys, vull anotar també el que menjo. Desdejuni: cafè amb llet i sucre i un tros de pa negre, com una llesca doble. Aquest pa té gust de comí i és molt bo. Atapeït, la molla resulta difícil de digerir, per això en guardo i menjo sempre el del dia anterior. Dinar: la mateixa ració de pa negre i dilluns: sopa de betes sevillanes, color marró clar. Dimarts: sopa amb mongetes seques, rodonas. Dimecres: sopa amb dues mandonguilles de pa amassat. Dijous: sopa d'arròs amb trossets de carn, espès. Divendres: macarrons i col àcida. Dissabte: puré de pèsols (o de lleties) i botifarra que hi neda. Diumenge: arròs amb trossets de carn (infecte!). Sopar: una sopa clara, variada i la corresponent ració de pa. Tot plegat, si bé no deu alimentar gaire, atipa."

27 de gener de 1937

"Avui m'explicava en Wacker (el company de cel-la) que junt amb ell va ve-

COMPANYS DE CEL-LA

"M'han portat un company, un paleta. Té dona i canalla i diu que en aquestes condicions no es pot permetre tenir idees"

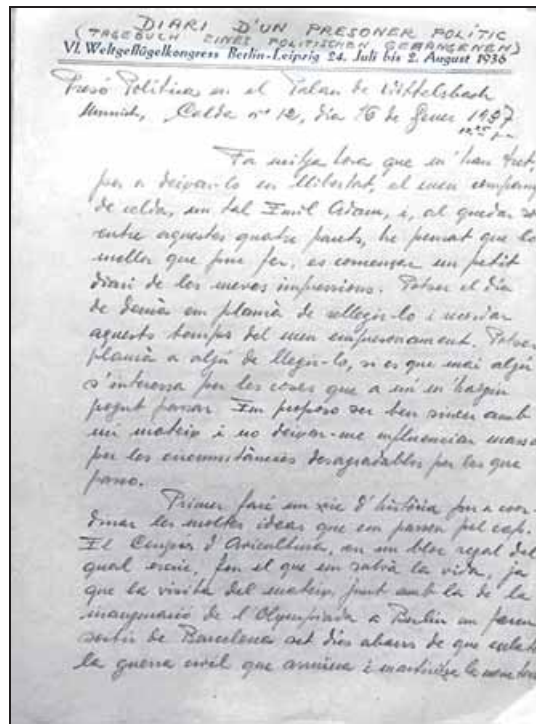
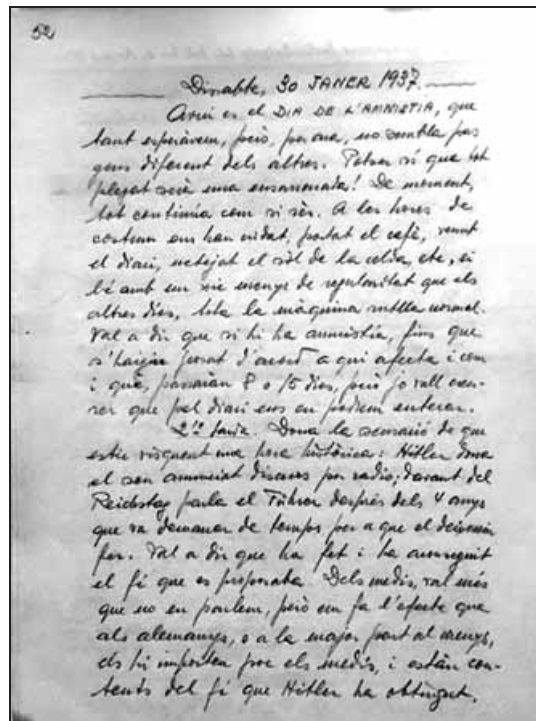
nir en el tren cel·lular un alemany procedent d'Àustria que portaven a Dachau, al camp de concentració, per haver fet propaganda comunista en aquell país. És a dir que l'expulaven, entregant-lo precisament a les autoritats alemanyes. A veure si aquí es proposen fer una cosa semblant amb mi. Em sabria greu entrar a l'Espanya blanca [franquista] per la porta petita!"

30 de gener de 1937

"2.10 tarda. Fa la sensació que estic vivint una hora històrica: Hitler fa el seu anunciat discurs per ràdio; davant del Reichstag para el Führer després dels quatre anys que va demanar de temps perquè el deixessin fer. Val a dir que ha fet i ha aconseguit el fi que es proposava. Dels mitjans, val més que no en parlem, però em fa l'efecte que als alemanys, o a la major part almenys, els importen poc els mitjans, i estan contents del fi que Hitler ha obtingut. Hitler ha salvat Alemanya, que anava pel camí del que està passant a Espanya i per això sol ja li poden estar reconeguts, fins potser se li poden admetre els mitjans, que deu haver cregut necessaris. La història ens dirà on durà Alemanya. Però jo no m'he proposat parlar de política en aquestes planes, començant per no ser la meua situació de presoner dit polític la més adequada; a més, puc estar influenciat per aquesta circumstància. Des de Suïssa ho podria jutjar millor. El fet és que he demanat al guardià si podia sentir el discurs i m'ha contestat que ells tampoc tenien altaveu. Des d'una finestra del mateix edifici, que dona al pati, se sentia un xic i en Wacker i jo hem desmuntat la part superior de la finestra, i, asseguts sobre les lliteres plegades, l'hem escoltat, i s'entenia. Ho hem aprofitat per respirar aire pur, que aquí dins no arriba. Ara tornem a estar a baix, i tot

HITLER

"Ha aconseguit el que volia. Dels mitjans val més que no en parlem, però em fa l'efecte que als alemanys els importen poc els mitjans"

Un diari conservat. El diari que va escriure Miquel Albareda a les presons nazis i que després va continuar a les franquistes ha estat conservat durant tots aquests anys per la seva família. En aquestes imatges en podem veure dos dels fulls.

continua banyat en tranquil·litat. En monòtona i avorrida espera."

4 de febrer de 1937

"10.20 h. Estic sol a la cel·la, però sols per una estona, perquè en Wacker ha anat a fer-se afeitar. Jo no ho he fet fer, perquè vull veure quina cara arribo a fer, amb el temps que em tindran aquí. En vull una fotografia, com a record. Així mateix, vull que salti a la vista, si haig de parlar amb algú, el temps que fa que soc aquí i la cara que faig per culpa d'això. No sé si és bo o contraproduent, però he començat així i continuo."

5 de febrer de 1937

"2.15 h. A les dues s'han endut en Wacker, el meu company de cel·la número 3, que avui justament fa 15 dies que havia vingut. Junt amb sis més ha pujat a l'automòbil cel·lular, amb petits compartiments indivi-

ELS CAMPS
"El company n. 4 porta el cap pelat i ve de Dachau, del camp de concentració. Està flac i ha devorat la sopa de llenties"

duals amb seient (m'ho havia explicat ell mateix perquè hi havia vingut de l'estació), pintat de negre amb el sostre blanc, amb destinació segurament al camp de concentració de Dachau (perquè he sentit com una minyona ho preguntava al xofer). Feia pena, amb el seu paquet sense lligar -no li ha donat cordill, aquí estan prohibits- ha estat el primer a pujar. Ell assegura que després del moviment no ha comprat cap més paper comunista, però ho dubto un xic. Ho repetia i repetia, com si volgués convèncer-se a si mateix o que el sentísim si escoltàvem. S'emparava en les paraules del Führer que el d'abans ja està perdonat i, ara, vida nova en el 3r Reich. Tant pot ser que els hagi castigat per haver pertangut a la KPD, partit comunista alemany, abans dels moviments nacionalsocialistes. Pobre home, trigarà a veure els seus coloms!"
"2.55 h. Ha tornat el cotxe de la po-

DOSSIER BERLÍN 1936

licia. Els deu haver dut solament a l'estació, i d'allí, amb el mateix tren amb què va venir fa dos divendres. Ara sí que veig que Dachau és la destinació."

6 de febrer de 1937

"Cap a la una m'han portat un home, el company n. 4. Porta el cap pelat i ve de Dachau, del camp de concentració. Està flac i ha devorat la sopa de lleties amb botifarra nedant. Després encara el pa a la sopa i en 5 minuts ha estat llest. Diu que allí passa gana, pel que treballa. M'ha explicat quatre coses que sempre són interessants de saber: hi ha unes 2.000 persones preses. Dormen en barraques grans en nombre d'una cinquantena en cada una. Treballen vuit hores i mitja diàries, tenen cantina, però sols hi poden prendre cafè, res de cervesa ni alcohol. Això els que tenen diners. Ell, no. Els que poden, estan autoritzats a rebre 15 marcs a la setmana, però no paquets. Poden comprar cru i coure-s'ho ells. Diu que donen més bon menjar que no pas aquí, però com que treballen molt, ell passa gana. De cartes, poden escriure'n i rebre'n, però sols a una adreça; si volen canviar de persona amb qui correspondre, ho poden sol·licitar. Resulta que sols una postal cada 15 dies. Diu que hi ha gent que fa quatre anys que hi és i menys de tres mesos no s'hi està ningú. El curiós és que hi ha gent que ha comparegut al jutjat, ha estat condemnada i, en acabar la condemna en una presó o presidí, ha estat retornada al camp de concentració. D'altres que han estat absolts i així mateix retornats allí. Es veu que una cosa és el jutjat i una altra la policia política que els jutja incompatibles de viure en llibertat. Ell mateix està detingut d'ençà de l'octubre per haver faltat al paràgraf 175 (homosexual) l'any 1934."

8 de febrer de 1937

"Tot continua igual a la cel·la. En Birker (el company) dormita o calla, el que no és cap mal. No ens tenim gran cosa a dir. De Dachau no vol explicar gaire -que a mi m'interessaria- perquè està prohibit. M'ha de bastar saber que prefereix un any de presó a tres mesos allí."

"M'entretinc escrivint cartes llargues que no tiro per no amoïnar la censura: ho faré quant surti, si me les deixen. Hi dic coses que, sense ser res de mal, des d'aquí no està permès dir."

11 de febrer de 1937

"El meu nou company, el *bibelforscher* (explorador de la Bíblia), és molt quiet i gens desagradable. Resa i llegeix salms, que també em fa llegir a mi. Es diu Alloys Koller, té 53 anys i és un treballador senzill. Però és bo i aguanta amb resignació el seu captiveri, que fa -avui- un mes que dura i que ell creu que pot durar fins a un any. Sols perquè és pacifista. Diu que l'actual govern els jutja enemics de l'Estat i els atribueix tendències comunistes. Ell pertany als apolítics i sols creu i segueix «la veu de Déu», la Bíblia. Per això no diu «*heil*», perquè de «sant» sols ho és Déu."

12 de febrer de 1939

"4.30 p. m. Ja quasi no es pot llegir de fosc. I això que el dia s'allarga notòriament. A fora neva. Tot avui que ho fa, però mullat. Ara pren i cau en grans flocs. I ja es pot dir que ha passat un altre dia: d'aquí a un quart ens portaran el sopar. Ara passa una formació que canta a l'uníson. Tot sovint això o música. Les formacions (SA, SS, exèrcit, HJ, BDM, etc.) agraden molt als alemanys i més als del 3r Reich. Per a mi, sols tenen el perill de portar-los el dia de demà a una altra guerra. Juguen amb foc i s'exposen a cremar-se."

15 de febrer de 1939

"La veritat és que no hi ha manera de sortir legalment d'Alemanya que no sigui per anar a combatre amb els blancs [franquistes]. I que això ja era a la tardor, també és un fet. Amb quin dret es priva de llibertat un estranger? Quin qualificatiu es pot donar a aquesta manera d'obrar envers refu-

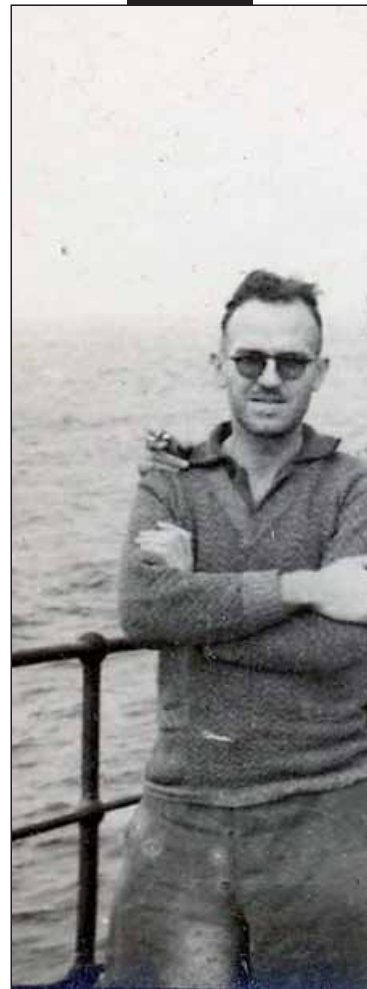
PREMONICIÓ

"Una formació passa cantant. Les formacions (SA, SS, etc.) agraden molt als alemanys. Per a mi, sols tenen el perill de portar-los el dia de demà a una altra guerra"

Extradit a l'Espanya franquista amb cinc companys més

Del quarter de la Gestapo a Berlín, Miquel Albareda és conduït a l'avui desapareguda estació de Lehrte per pujar a un tren amb destinació a Bremen. Al port de Bremen és embarcat rumb a la Corunya, on arribarà cinc dies després per ingressar al penal provincial. No farà sol aquesta travessia. A Prinz Albrecht Strasse, el quarter de la Gestapo, s'hi ha trobat els catalans Ricard Boadella, Jaume Gascón i Jordi Tell; el càntabre José Luis García Obregón, i el madrileny d'origen alemany Carlos Auernheimer. Tots cinc han estat detinguts a Alemanya i són traslladats a Espanya per ser lliurats a Franco. Miquel Albareda no anota res al seu diari durant la travessia, però immortalitza el moment amb la seva Leica: es retraten a la coberta del vaixell de transport de material militar Hermes.

Dels companys de viatge, Albareda només coneixia el barceloní Jordi Tell, a qui havia retrobat ja dies abans a la presó berlinesa: "Una cosa agradable m'ha passat aquí a Berlín i ha estat trobar, un dia que anava a prendre una dutxa, en Jordi Tell." Tell estava empresonat a Alexanderplatz des del gener. Boadella i Gascón, des del mateix març. Tots tres, detinguts per la seva participació en la presa de l'ambaixada espanyola de Berlín després de la insurrecció del 18 de juliol. La seva actuació, la descriu acuradament el corresponsal a París del diari *La Humanitat* dos anys més tard en una peça dedicada a Jordi Tell: "A l'edifici de la mateixa [ambaixada] va intervenir [Tell] amb altres catalans [Xammar, Boadella i Gascón] que es trobaven a Berlín i de manera força violenta contra els qui es resistien a l'ambaixada a reconèixer el govern de la República i volien posar-se al costat dels feixistes." El contracop, organitzat per l'agregat de premsa de l'ambaixada, el mític periodista Eugeni Xammar, es va resoldre amb l'expulsió dels fins aleshores ambaixador Francisco Agramonte i el nomenament de Josep Rovira Armengol, fidel a la República, tot i que l'alegria dels revoltats va durar pocs mesos.

Al vaixell de retorn. En aquesta imatge, conservada amb totes les que va fer Albareda a Berlín, es pot veure el mateix protagonista amb els seus companys de captiveri, durant el viatge des de les presons nazis fins a les franquistes. Tots sobreviuran. D'esquerra a dreta: Miquel Albareda, l'arquitecte Jordi Tell, el violoncel·lista Ricard Boadella, l'advocat José Luis García Obregón, Carlos Auernheimer i el periodista Jaume Gascón.

giats? «Mori qui no pensí com jo» és l'antiga norma alemanya i veig que també la moderna. No és difícil aconseguir un fi no reparant en els mitjans.»

17 de febrer de 1937

“Costa no perdre la paciència, tancat aquí dins! Ja en tinc ben bé prou. Demà farà cinc setmanes que estic pres, i encara ni m’han preguntat res ni m’han fitxat, i el que és pitjor, no crec que pensin fer-ho. Sols em van comunicar el perquè em tenien i prou. Tant pot ser que ens vulguin tenir internats fins que s’acabi la Guerra Civil a Espanya com que esperin que demanem per anar al front.”

19 de febrer de 1937

“Set quarts he estat sol: a les 2.45 h ha entrat un xicot fort i cepat que es diu Josef Kern, té 28 anys i ve de Stettelheim, una presó d’aquí a Munic. S’hi

ha estat set mesos i mig per haver llegit un full comunista que li van donar i que va cremar. Ara encara té por de ser portat a Dachau. [...] Està molt capficat, quasi no diu res. Es comprèn que idiotitzi un home set mesos i mig tancat sol en una cel·la. Una hora de passeig tenen, cada matí, però han d’anar un darrere l’altre, sense poder parlar; en ziga-zaga recorren el pati i després per un dels costats, per recomençar. Set mesos sense parlar amb ningú.”

23 de febrer de 1937

“M’han fet baixar al n. 39, m’han comunicat que no m’estava permès d’escriure en cap altra llengua que l’alemany i que a l’estranger de cap manera, ni en alemany.”

27 de febrer de 1937

“9 a. m. En Kerns, el company n. 6, ja ha passat la seva estona de por de ser enviat a Dachau, doncs avui és el dia

(com tots els dimecres). Ja m’havia dit que el perill havia passat, quan a dos quarts de nou tocats l’han vingut a buscar i poc després pujava, junt amb tota una colla de desgraciats, un d’ells amb el cap pelat, que vol dir que ja hi havia estat, en l’auto negre amb el sostre blanc amb direcció a Dachau, el camp de concentració. En Kerns fa prop de vuit mesos que està pres, i a Dachau ningú se n’hi està menys de sis. Això que ha estat donat d’alta pel fiscal...”

[El 4 de març Miquel Albareda és traslladat de la presó del Palau de Wittelsbacher de Munic al Polizeipräsidium d’Alexanderplatz a Berlín, on ingressa el 10 de març. Del tortuós trasllat i de la vida a la presó berlinesa en deixa constància escrita quan uns dies més tard pot reprendre el dietari.]

22 de març de 1937

“Des del dia 4, quan a mig dinar em van venir a buscar de la presó política

DESTINACIÓ

“La veritat és que no hi ha cap manera de sortir legalment d’Alemanya que no sigui per anar a combatre amb els blancs [franquistes]”

del Wittelsbacher Palais a Munic, fins avui no he pogut escriure i ara ho faig amb un llapis d’un centímetre i sols tinc un full de paper. Però no vull deixar d’anotar el que ha succeït en aquest temps, per si algun dia puc llegir aquest diari.”

25 de març de 1937

“El pitjor que he viscut és el transport de Munic a Berlín, sobretot fins a Leipzig, en un cotxe vell, brut, reparat en caixons d’un metre quadrat on hi havia un banc per a dues persones i un tros de tauleta. En aquest espai hi fiquen fins a quatre persones. I el vago aquest el fan anar en ziga-zagues pel país per entregar i recollir presos en el nombre més gran possible d’estacions. [...] Aquí a Berlín em van ficar en una cel·la on vam dormir 30 homes, jo sense sobrellit, sobre uns tres coixins de palla brutíssims; tot el local era infecte. [...] Vaig demanar que em donessin una cel·la individual, fet que consideren més càstig: jo no podia aguantar aquella brutícia, ni la «societat». Aquesta era pitjor que a Munic, indescriptible. Em va repugnar tant que vaig preferir estar sol, encara que fos més carregós. Avui fa 15 dies que estic en aquesta cel·la: té 1,60 x 3,25 m i hi ha un llit i un tamboret i un W. Indecent. L’aigua, la deixen anar des de fora tres cops al dia. I el pitjor és que aquí està prohibit llegir i escriure.”

28 de març de 1937

“Bé, ahir vaig sofrir la tercera declaració, però va anar molt millor que les altres. Un altre oficial, correcte, i aquest cop vaig firmar. Fan un detall de la meua vida i al final posen que estic desitjós d’anar a combatre al costat dels blancs [franquistes]. Això va ser ahir, dissabte de Glòria, 27 de març de 1937, i potser vaig firmar la meua sentència de mort, però crec que és el millor que puc fer.”